

Kurban Yüce Allah'ın rahmetine yaklaşmak için ibadet niyeti ile kesilen özel hayvandır. Kurban bayramı günlerinde (ilk üç günde) böyle Allah rızası için kesilen kurbana (Udhiyye), bunu kesmeğe de "tazhiye" denilir.

Kurban kesmenin hükmü: Kurban Bayramında ibadet niyeti ile kurban kesmek, hür, mukîm (yolcu olmayan), müslim ve zengin kimseye vacibdir. Zenginden maksad, temel ihtiyaçlarından başka, artıcı olsun olmasın, en az iki yüz dirhem gümüş değerinde bir mala sahip olan, fitre vermekle yükümlü olan kimselerdir. (200 dirhem gümüş, 561 grama tekabül etmektedir.)

Kurban kesme günlerinde (kurban bayramının ilk üç gününde) kurban kesmeğe gücü varken kurban kesmeyip de sonra fakir düşse, buradaki vaciplik üzerinden düşmüş olmaz.

Büluğa ermek şart mıdır? Kurban kesme yükümlülüğü için, İmam Azam ile İmam Ebû Yusuf'a göre, akıl ve buluş şart değildir. Bundan dolayı zengin olan bir çocuğun veya bir delinin malından bunların velisi kurban keser. Bu çocuk veya bu mecnun o kurbanın etinden yer. Geri kalan kısmı da, elbise gibi aynından faydalanacakları bir şeyle değiştirilir.

Fakat İmam Muhammed'e göre, kurban yükümlülüğü için akıl ve buluş şarttır. Bundan dolayı çocukların ve mecnun olanların mallarından kurban kesilmesi gerekmez. Fetva da buna göredir. Velileri onlar adına mallarından kesecek olsalar, kurban bedelini onlara ödemeleri gerekir.

Ancak bir kimsenin kendi malından çocuğu için kurban kesmesi mendubdur.

(İmam Malik ile İmam Şafiî'ye göre, kurban vacib değil, müekked bir sünnettir.)

Vacib olan kurban görevi, Hak yolunda fedakarlığın bir nişanıdır. Yüce Allah'ın verdiği nimetlere karşı yapılan bir şükürdür. Bunun sonucu da sevaba ulaşmak ve birtakım belalardan korunmaktır.

Kurbanlıklarda aranan şartlar:

Kurbanlar yalnız koyun, keçi, deve ve sığır cinsi hayvanlardan kesilebilir. Mandalar da sığır cinsindendir. Bunların erkekleri ile dişileri eşittir. Ancak koyun cinsinin erkeğini kurban etmek daha faziletlidir. Keçinin erkeği ile dişisi kıymetçe eşit olsalar, dişisini kesmek daha faziletli olur. Aynı şekilde devenin veya sığırın erkeği ile dişisi et ve kıymet bakımından eşit olsalar, dişisinin kurban edilmesi daha faziletlidir.

Koyun ile keçi ya birer yaşını doldurmalı veya koyunlar yedi sekiz aylık olduğu halde birer yaşında imiş gibi gösterişli bulunmalıdır. Deve, en az beş yaşını, sığır da en az iki yaşını bitirmiş bulunmalıdır.

Tavuk, horoz ve kaz gibi evcil hayvanlar kurban olamaz. Bunları kurban niyeti ile kesmek tahrimen mekruhtur. Çünkü bunda Mecüsîlere benzeyiş vardır. Etleri yenilen vahşî hayvanlar da kurban edilmez.

Koyun ve keçiden her biri yalnız bir kişi adına kurban edilir. Bir deve veya bir sığır, bir kişiden yedi kişiye kadar kimseler için kurban edilebilir. Ancak bu ortakların hepsi müslüman olup her biri kendi hissesine malik olmalı ve Allah rızası için bir ibadet niyeti taşımalıdır. Ortaklar kesilen kurbandan hisselerini tartı ile ayırırlar, göz kararı ile ayıramazlar.

Kurban olmaya engel olan ve olmayan kusurlar:

Kurbanlık hayvanın şaşı, total, uyuz ve deli olmasında, doğuştan boynuzlu veya boynuzsuz veya boynuzunun azı kırık bulunmasında, kulaklarının delinmiş veya enine yarılmış olmasında, kulaklarının uçlarından kesilip sarkık bir halde bulunmasında, dişlerinin azı düşmüş olmasında, cinsel organı bulunmamasında, burulmuş olarak bulunmasında bir sakınca yoktur; bu hayvanlar kurban edilebilirler.

İki gözü veya bir gözü kör, dişlerinin çoğu düşmüş veya kulakları kesilmiş, boynuzlarının biri veya ikisi kökünden kırılmış, kulağının veya kuyruğunun yarıdan fazlası veya memelerinin başları kopmuş, kulakları veya kuyruğu yaratılışında bulunmayan bir hayvan kurban olamaz.

Kurbanın semiz olması daha faziletlidir. Kemikleri içinde iliği kalmamış derecede zayıf veya aksak ayağını yere basıp kesileceği yere kadar total veya aşikâr bir halde hasta bulunan bir hayvan da kurban olamaz.

Kurban kesmekle yükümlü olan bir kimsenin satın aldığı kurbanda yukarıdaki kusurlardan biri sonradan meydana gelse, yerine başkasını alıp kesmesi gerekir. Fakat fakir bir kimsenin aldığı kurban böyle kusurlanırsa, yine kurban olarak kesilmesi caiz olur, yerine başkasını alması gerekmez. Hatta böyle kusurlu bir hayvanı satın alıp kurban kesmesi de yeterli olur. Çünkü bu kurban o fakir için bir nafiledir. Nafilelerde ise, genişlik ve kolaylık vardır.

Zengin kimsenin aldığı kurban henüz kesilmeden ölse, yerine başkasını alması gerekir. Fakir kimsenin aldığı kurban ölse, başkasını alması gerekmez.

Zengin kimsenin aldığı kurban kaybolduktan veya çalıdıktan sonra yerine başkası kurban edilmiş olsa ve ondan sonra da kaybolan kurban bulunsa bunu da kesmesi gerekmez. Çünkü üzerine düşen vacibi yerine getirmiştir. Fakat bu duruma düşen fakirin o bulunan kurbanı kesmesi gerekir; çünkü fakirin satın aldığı kurban, kurban olmak üzere belirlenmiştir; kendisine vacib olmadığı halde, bunun kurban olmasını kendisine gerekli kılmıştır.

Kurban için alınan hayvan çalıdıktan veya kaybolduktan sonra onun yerine başkası alınıp ondan sonra kurban kesme günleri içinde bulunsa, bakılır:

a- Sahibi zengin ise bu iki kurbandan dilediğini keser. Ancak sonradan almış olduğu hayvanın kıymeti ilk hayvandan daha az olur da bunu kesmiş olursa, aradaki kıymet farkını sadaka olarak vermesi gerekir.

b- Fakat kurban sahibi fakir ise o iki hayvanı da kesmesi gerekir. Çünkü bu kurbanlar fakir hakkında birer adak yerindedir. Bir görüşe göre de, bunlardan yalnız birini kesebilir.

Kaybolan kurbanlık yerine alınan ikinci kurbanlık hayvan daha kesilmeden nahr/kurban günlerinden sonra önceki kayıp hayvan bulunsa, bunların sahibi hiç birini kesmez, bunların en kıymetlisini sadaka olarak verir.

Bir kimse aldığı kurbanlık hayvanı satıp onun yerine dengini almış olsa, İmam Ebû Yusuf'a göre caiz olmaz. Çünkü bunun aynına Allah'ın hakkı geçmiştir. Fakat İmam Azam ile İmam Muhammed'e göre, bu kerahetle caiz olur.

Kurbanlık bir hayvan kesilmeden önce doğursa, yavrusu da kendisi ile beraber kesilir. Çünkü yavru anasına bağlıdır. Eğer yavru kesilmeyip satılırsa, parasını sadaka olarak vermek gerekir.

Not: Ömer Nasuhi efendinin Büyük İslam ilmihalinden muhtasarca alınmıştır.